

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

**„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG.“**

<p>Abonnementsprijs per jaar:</p> <p>Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . . . f 2.50</p> <p>Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . . „ 4.—</p> <p>Afzonderlijke nummers . . . . . „ 0.05</p>		<p>Prijs der Advertentiën:</p> <p>Per regel . . . . . f 0.15</p> <p>Bij plaatsing van 500 regels . . . . . „ 0.12 1/2</p> <p>„ „ „ 1000 „ . . . . . „ 0.10</p>
--	---	---

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □

□ Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO“, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indië. — Feuilleton. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafels. — Ingezonden. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verlenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.
Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f2.50). *)
Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in één'schenken van f100.—, zijn donateur(trice).
Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

*) Zie inteken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeken dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur E. van Assen, Heulstraat 17, Den Haag.

Informatie-Bureau

(Secretaris J. L. van Gennep),

dagelijks — Zon- en feestdagen uitgezonderd — van 10—12 en 2—4 u., ten kantore Heulstraat 17, 1ste verdieping.
Zie overigens Officiële Mededeelingen ook van het Dagel. Bestuur en de Afdelingen op blz. 8.

PERSKRONIEK.

INHOUD: XX in *Het Vaderland* sympathiseerende met *De Javabode* wat betreft het „gele gevaar“. — Ds. Rudolph bepleit de christelijke opleiding van ambtenaren B. B. in *De Standaard*. — *Boedi Oetomo* bespreken in *De Tijd* door W. H. B. en naar aanleiding daarvan ook door *De Nieuwe Crt.*

Door een schrijver in de *Javabode* werd onlangs de vraag besproken of artikel 184 der grondwet gewijzigd dient te worden in den zin, dat den gewonen wetgever de gelegenheid geschonken wordt om des gewenscht militietroepen der landmacht te zenden naar de overzeesche gewesten tot tijdelijke versterking van het koloniale leger?

In het Indische blad wordt deze vraag bevestigend beantwoord. Ook X-X in *Het Vaderland* behandelt deze quaestie en blijkt het met den schrijver in de *Javabode* eens te zin, alleen verschilt hij eenigszins in de motieven, die hem tot deze slotsom hebben gevoerd. Hij vreest n.l. meer 't „Chineesch-gevaar“ dan den B. V.

„In *De Telegraaf* van begin Augustus, zoo schrijft hij, konden we lezen dat de Chineezzen in

Indië geen agitatie willen, ons dunkt dat deze mededeeling lijnrecht in strijd is met de feiten van den laatsten tijd. Ook wordt in dat blad ontkend het bericht, dat de Chineesche grzant alhier door zijn Regeering zou zijn teruggeroepen en gezegd, dat van represaille maatregelen tegen Nederland op 't oogenblik geen quaestie is.

Spoedig zal wel blijken wat daarvan aan is, doch men mag minstens aannemen, dat de actie tegen onze onderdanenwet, die thans van de Regeering in China uitgaat, koren op den molen is van de pro-Chineezzen op Java en dat wij daar den terugslag van die actie zullen ondervinden.

Op Java zijn 295.000 Chineezzen, in geheel Oost-Indië 560.000, dat is zevenmaal het aantal Europeanen, lieden die voor dezelfde belangen opkomen en wier zin tot aaneensluiting, kongsiwezen, berucht is. Vooral wanneer de Chineesche Regeering door middel van die lieden een ons vijandige politiek zou willen gaan voeren, zouden er oogenblikken kunnen aanbrenen waarin, voor het behoud der koloniën, Nederland tot buitengewone krachtsinspanning zou genoodzaakt zijn.

Met het oog op de bestaande toestanden is het daarom noodig, dat nog bij deze in voorbereiding zijnde grondwetsherziening, wordt overgegaan tot een wijziging van art. 184, die zoodanige krachtsinspanning mogelijk maakt.”

* * *

Dr. R. J. D. Rudolph, de bekende Leidsche anti-revolutionnaire propagandist, bepleit in *De Standaard* in een vijftal artikelen een Christelijke opleiding van Indische ambtenaren. Veel te uitvoerig om hier, al ware het zelfs maar heel beknopt weer te geven, alleen wat Dr. Rudolph over dit onderwerp in *Dr. Kuijper's* orgaan schrijft, volstaan wij met hier en daar uit de artikelen-reeks een greep te doen. In hoofdzaak dan zegt Dr. R.:

„Het is volkomen verklaarbaar, dat men in den jongsten tijd in onze kringen aan de zaak der Christelijke opleiding onzer aanstaande Indische ambtenaren meer bijzondere aandacht werd gewijd.

Zelfs mag de vraag gedaan worden, of met name de vrienden der zending deze hoogst belangrijke zaak niet wat te lang uit het oog verloren.

Reeds voor zestig jaar werd door Dr. Heldring, predikant te Hemmen, een poging gedaan om naar Duitsch voorbeeld door middel van Christen-werklieden invloed op de kerstening van Indië te oefenen. „Der alte Papa“, de bekende Duitscher, Vater Gossner, spoorde hem daartoe krachtig aan met de geestige woorden: „Nun Held ring durch zum Siege, lasz dich nicht hemmen, und wolle nicht hemmen.“ Ondanks allen ijver mislukte echter deze poging geheel.

Meer succes had daarna de medische zending. Evenals van deze laatste mag ongetwijfeld ook van de Christelijke opleiding van aanstaande Indische ambtenaren veel goeds verwacht worden voor de bereiking van het groote doel: de kerstening van Nederlandsch-Indië. Daarom mag het zeker eenige ver-

wondering wekken, dat aan deze zaak niet eer groote aandacht is gewijd. In elk geval moet zij thans als een eisch des tijds worden beschouwd. En dat wel om drieërlei redenen: de Christelijke opleiding onzer Indische ambtenaren wordt door de Christelijke-historische roeping onzer natie beslist geëischt, zij vormt voorts een gewichtig onderdeel onzer tegenwoordige Christelijke-koloniale politiek, en voor den grooten wereld- en cultuur-historischen arbeid der Christelijke zending mag van deze schoone zaak rijke vrucht worden verwacht.

Zijn onze koloniën ons nu geschonken, opdat onze vorstin als een sultane over deze gewesten den scepter zou zwaaien, en opdat ons volk van zijn koloniën louter economische voordeelen zou plukken? Heeft onze Christen-natie tegenover die volken van den Indischen Archipel, waaraan wij zooveel danken, geen hooge Christelijk-historische roeping te vervullen? Is deze roeping van het Nederlandsche Gezag in onze Oost niet reeds in 1874 door Dr. Euijper met juistheid alsdus geteekend: 1e, dat het Nederlandsch Gezag onder deze volken zijn Europeesch-Christelijk karakter duidelijk moet vertoonen en 2e, dat het de inwerking van het particulier initiatief van de Europeesch-Christelijke maatschappij op de maatschappij in Indië krachtig moet aanmoedigen?

Ja, werd de verhouding van het Nederlandsche Gezag, zooals deze tegenover onze Koloniën thans behoort te zijn, niet reeds voor meer dan een eeuw door den gouverneur-generaal van Imhoff niet minder juist geteekend in de bekende woorden: „Eerst religie, dan justitie, en daarna de negotie!“? En wordt reeds door dit Christelijk-historisch beginsel de Christelijke opleiding van Indische ambtenaren niet beslist geëischt? Reeds het stellen dezer vraag bevat de meest krachtvolle bevestiging onzer geponeerde stelling.”

Ten slotte zegt de schrijver:

„Welken indruk moeten heidenen en Mohammedanen toch wel van onze Christelijke religie krijgen wanneer zij door hoog en laag onder de Europeanen slechts met de grootste minachting wordt bejegend! Welk een keer zou daartegenover in de publieke opinie ten gunste van de evangelie-verkondiging worden gebracht, wanneer Christelijke bestuursambtenaren in belijdenis en levenswandel de Christelijke religie aanbevalen! Ongetwijfeld zou dan in Indië een lied worden gezongen: „de zendingen hebben hunne duizenden, maar de Christelijke ambtenaren hunne tienduizenden gewonnen voor het evangelie!“

Christelijke opleiding van Indische ambtenaren, welk een schoon ideaal, dat inzonderheid den vrienden der zending en der koloniën met machtigen hand moet wenken! Hic labor, hoc opus est! Dit is het werk, dat nu met vaste hand in 's Heeren kracht moet worden aangevat!“

* * *

In *De Tijd* bespreekt W. H. B. (ogaardt) in een tweetal artikelen de Javanen-vereeniging „Boedi Oetomo“, wier streven, blijkens haar oprichtingscir-

culaire, is „de aaneensluiting van inlanders zoo algemeen mogelijk te maken tot de verwezenlijking van een Algemeen Javaschen Bond, waarvan zij dus slechts de voorloopster is en wiens eigenlijke taak het zal wezen, de juiste middelen te erlangen eener meer harmonische ontwikkeling van land en volk van Ned.-Indië”.

Wat is Boedi-Oetomo? vraagt hij verder, een sociale, een economische, een godsdienstige of een politieke vereeniging? De opzet zal wel zijn naar de bedoeling der oprichters een sociale vereeniging en als zoodanig verdient zij steun en waardeering omdat men daardoor uit de kringen van het geregeerde volk stemmen kan hooren hoe naar zijn opvatting aan inlandsche wenschen kan worden tegemoet gekomen.

Zal B.-O. echter een sociale vereeniging zijn en blijven? is de tweede vraag, die de schrijver zich stelt en het zou, volgens hem, van verregaand optimisme getuigen, indien men deze vraag bevestigend beantwoordde.

De godsdienst en de politiek zitten er van meet af in; er is schier geen enkel vraagstuk op sociaal gebied, dat in het diepste van zijn wezen niet beheerscht wordt door het godsdienstig element, soms minder, soms meer, maar vrij zeker staat, dat zoodra in plaats van woorden de daad in elke belangrijke kwestie dient te worden gesteld de beginselen van godsdienst en politiek, elk afzonderlijk of beide tegelijk, op den voorgrond zullen treden.

En de politiek, die in B.-O. tot uiting komt is niet die, waaruit men, evenals hier munt kan slaan voor den groei van eigen partij; deze politiek stelt de koloniale antithese: Europeeschheid of inboorlingschap.

Daaruit kan een botsing komen; en wanneer men bedenkt dat er 30 miljoen Javanen zijn tegenover plm. 50.000 Europeanen, dan is het niet twijfelachtig in wiens voordeel de strijd zal uitvallen.

Voor de Boedi-Oetomo's zou dat geen voordeel zijn: in plaats van een overheersching door Nederland, zou men er een krijgen van een andere natie, want nationaal zelfstandig kan Java nog geen eeuwen zijn.

Voor het gouvernement moge intusschen de leuze gelden *gouverner c'est prévoir.*

Aldus de heer Bogaardt in De Tijd.

De Nieuwe Courant teekent hierbij aan:

„Wat de eigenlijke strekking van het betoog beteekent is niet recht duidelijk; het geheel munt niet uit door groote helderheid.

Terwijl hij in het eerste gedeelte heeft willen aantoonen, dat Boedi-Oetomo eigenlijk een doodgeboren kind is, een opgeschroefd zaakje, dat geen levenskracht heeft en derhalve gedoemd is spoedig te worden uitgedoofd, komt hij in het laatste gedeelte tot een zeer ernstige waarschuwing om te letten op het politieke drijven van die vereeniging, dat er wel toe zou kunnen leiden dat wij, Nederlanders, het onderspit zouden moeten delven in den strijd tegen de inboorlingen. In beide schuilt veel overdrijving.

Er is geloof ik geen enkel verstandig mensch, die Java en de Javanen enigszins kent, die de oprichting van B.-O. heeft beschouwd als de bevrediging van een sinds lang gevoelde behoefte of een spontane uiting van een natie, die zichzelf acht.

Maar evenmin behoeft zij te zijn, wat de heer B. beweert, een kunstmatig op touw gezette beweging waarvan de eigenlijke leiders Europeanen zijn, die achter de schermen zitten en aan de touwtjes trekken.

Tusschen die twee uitersten ligt nog veel, dat al is het niet het hoogste wat men zich denken kan, toch als een verblijvend teeken des tijds kan worden begroet en gewaardeerd.

En zulk een verblijvend teeken achten wij de oprichting van B.-O.; daaruit blijkt, dat in de harten van vele intellectueelen onder de Javanen het bewustzijn is ontwaakt dat voor hun landgenooten naar wegen en middelen moet worden gezocht om tot meerder geluk, ontwikkeling en welvaart te komen. Als dat bewustzijn daarin door Europeanen is gewekt, dan mag hun daarvan geen verwijt worden gemaakt, integendeel zij mogen er trotsch op zijn, dat zij dit hebben kunnen bereiken.

Toen B.-O. werd opgericht hebben wij onze ernstige vrees uitgesproken, dat deze jonge vereeniging als zij niet door bekwame en krachtige handen werd geleid, wel eens tot verkeerde handelingen zou kunnen komen, ook dat men zoo spoedig niet bereiken zou, wat men zich daarvan wel voorstelde. Wij vreezen ook nu nog dat de levenskansen van deze vereeniging op dit oogenblik niet zeer groot zijn. Maar al zou zij ten onder gaan, met haar gaat niet ten onder het reeds ontwaakt bewustzijn bij een intellectueel deel van het volk, een bewustzijn dat

zich, en dan door de ervaring geleerd, wellicht uiting zal geven in een anderen vorm en dan misschien met meer succes.

En het andere uiterste?

De domme volksmassa moge, door priesters aangespoord en opgeruid, er aan denken, dat het einde van het Nederlandsche gezag zou wezen het begin van een welvarenden nieuwen staat onder een Javaansch vorst, de intellectueelen onder het volk weten zeer goed, dat de Javanen nog in geen eeuwen een eigen natie kunnen vormen en dat zij het onder een andere natie zeker niet beter zou hebben dan onder de Nederlandsche. Juist omdat die beweging uitgaat van enkelen en niet van het volk, behoeft men vooreerst niet bevreesd te zijn, dat zij er naar streven zal de 50.000 Europeanen, die nu op Java zijn te overvleugelen of te verdrijven.

Wij wenschen de Jong-Javanen, zoo besluit de Nieuwe Courant, de drijvers van B.-O., moed en volharding toe in hun schoon en edel streven: geluk, ontwikkeling en welvaart te brengen aan hun landgenooten; al moge vaak teleurstelling hun deel zijn, al moge later blijken dat de ingeslagen weg niet de juiste is, moge dit hen niet ontmoedigen en mogen zij voor oogen houden: niet in het slagen ligt verdienste maar in het volhardend pogen.”

Uit de O.-I. Mail.

Volgens de jongste mailberichten was Balavia van de *chelera* ontsmet, Semarang daarentegen weder besmet verklaard. In de binnenlanden nam de ziekte gelukkig intet toe.

Twee overvallen.

De resident van Tapanoei seinde 14 dezer aan de Ind. Regeering:

De ass.-res. van Nias seint via Singkel: Na arrestatie van het hoofd van Sitobahili beneden Moro, gebied West-Nias, op 9 dezer, werd tien dezer een patrouille sterk tien man door een volksmenigte van ruim honderd man onverhoeds met pilingen overvallen. Gesneuveld is korporaal Ditrach; vermoedelijk gesneuveld zijn een inlandsche korporaal en 7 fuseliers. Verloren gingen 7 karabijnen en 7 klewangs. De namen en stamboeknummers zijn overigens onbekend.

De détachements-commandant verzocht een brigade van Zuid Nias te zenden. Ik zond van hier een instructeur met vijftien pradjoerits.

Naar aanleiding van dit bericht vertrek ik zoo spoedig mogelijk per Ceram naar Nias.

Het Bat. Nbl. bevatte een telegram van zijn correspondent te Soerabaja, dat aan de Nwe. Soer. Crt. uit Makassar was geseind, „dat een patrouille sterk een groep infanterie, onder luitenant Buno Heslinga, den 14en Juli j.l. in het patrouille-bivak Larang Gonau, onderafdeeling Parigi Paloe, overvallen is door de bevolking van kampong Sedima. Zwaar gewond werden 3 inlandsche fuseliers, waarvan een sedert overleden; licht gewond: een Europeesche soldaat-ziekenverpleger en 3 inlandsche fuseliers.

Het aantal doden der aanvallers is niet bekend; de aanvoerder werd neergelegd.

Men zie ook het heden gepubliceerde Regeerings-telegram.

Omtrent dit bericht kan worden opgemerkt, schrijft de Javabode, dat de plek, waar de overval heeft plaats gehad, eenigszins ten Zuiden ligt van een lijn, die tusschen Paloe en Parigi — het eene aan de West-, het andere aan de Oostkust liggend van den smallen arm, die de Noordelijke landtong van Celebes aan het centraal gedeelte van dat eiland verbindt — zou loopen.

Deze streek is destijds wel door onze troepen bezocht, doch niet anders dan vluchtig; thans, nu blijkbaar op meer intensieve wijze wordt opgetreden en de streek afgepatrouilleerd wordt, openbaart zich tegenstand.

Het systeem is: eerst de kampongs en meer regelmatige bewoonde streken onder gezag brengen, om zoo geleidelijk de uithoeken en de ladangsbewoners te bereiken. De bevolking, die zich aan den gemelden overval heeft schuldig gemaakt, leeft grootendeels verspreid in ladangs in een weinig bezochte streek. Eerst nu is zij aan de beurt gekomen, wat een verklaring kan geven van het ondervonden verzet.

Het ligt voor de hand, dat zich nu en dan in kort geleden onderworpen streken, zulke verschijnselen van verzet voordoen.

De adviseur voor de Buitenbezittingen in Menado.

Verschillende Indische bladen namen een bericht over van de Menado Ct., als zou de adviseur

voor de Buitenbezittingen, de heer Frijling, bij zijn bezoek aan het eiland Siau, van de Sanggi-archipel, in het geheel geen onderzoek hebben gedaan naar de stemming der bevolking ten opzichte van de voorgenomen onderwijsconversie, maar zich beperkt hebben tot het hooren van den zendeling en den waarnemend radja.

De opmerking wordt hieraan toegevoegd, dat Siau een eiland is met 40.000 inwoners, waarvan bekend zou zijn, dat zij voor het meerendeel tegen de conversie is gekant.

Schamper wordt gesproken van „een onderzoek”. Nu valt hiertegenover op te merken, meent de Javabode, dat de heer Frijling gedurende zijn tocht door de Minahassa en de Sanggi-eilanden, nergens op andere wijze is opgetreden dan op Siau.

Bijeenkomsten met de bevolking zijn nergens door hem belegd; steeds heeft hij getracht zich door gesprekken met personen van verschillende stand en positie op de hoogte te stellen van de heerschende stemming. Welke personen hij juist te Siau heeft uitgekozen om mede te spreken, is ons niet bekend; wij vermoeden echter, dat het er wel meer dan de twee genoemden zullen zijn geweest. Indien wij ons niet vergissen, heeft de adviseur ook tweemaal op het eiland verblijf gehouden.

Het houden van volksvergaderingen in den trant als de heer Van Kol er hield bij zijn bekend bezoek aan de Minahassa, is wel een zeer slecht middel om achter de juiste stemming der bevolking te komen. Daarop hoort men enkel de opinie van hen, die het brutaalst zijn en het hardst schreeuwen kunnen.

Ongetwijfeld zijn er wel personen in de Minahassa of op Siau, die het betreuren, dat een dergelijke wijze van onderzoek niet gevolgd is. Maar, naar wij meenen, is die, welke de heer Frijling heeft gekozen, bij verre de doeltreffendste en geeft zij del beste waarborgen van degelijkheid.

De werving: een onderwerp van staatszorg.

In het Soer. Hbl. bepleit de heer M. v. Geuns nog eens de rechtstreeksche inneming der Regeering ten gunste der werving voor de buitenbezittingen, en zulks naar aanleiding van een aantal oppervlakkige, grootendeels onjuiste beweringen van den heer D. d. L. in den Cultuurgids.

De groote grief tegen de wervingsordonnantie, zegt de heer Van Geuns, is dat de regeering de *laissez-faire*-politiek huldigt en zich van allen positieven steun onthoudt. Door het ontbreken van dien steun blijft de koelie-werving in het ongunstige licht waarin zij pleegt te worden gezien.

Waarom kan de regeering die, met het oog op Java's overbevolking, Javanen doet emigreeren naar de Lampongs, die door haar ambtenaren kan doen toezien, dat de emigranten naar de mijn- en landbouwondernemingen op Sumatra krijgen (wat hun toekomst — waarom kan deze regeering geen daadwerkelijken steun verleen)?

De toestand zal met één slag veranderen, meent de heer Van Geuns, zoodra de regeering haar ambtenaren zal aanschrijven de werving van Javanen voor de buitenbezittingen te bevorderen. Dan zal de werving in de oogen dier ambtenaren een staathuishoudkundig begrip worden; de koelies zullen niet meer als „geronselde” Javanen beschouwd worden, maar als werkkrachten die de regeering wenscht dat de exploitatie der buitenbezittingen zullen bevorderen. De werving zal haar sluipwegen kunnen verlaten en in het volle licht treden, als een nuttig, door de regeering gewenscht bedrijf. De emigratiekantoren zullen als wervers personen kunnen engageeren van goed zedelijk gehalte; immers hun bedrijf zal even honorabel zijn, als ieder ander. Bestuursambtenaren zullen het niet meer wagen dit — als het ware door de regeering gesanctionneerd — bedrijf te belemmeren.

Brengt het verlaten der huidige politiek van non-interventie gevaren mee? Hierop antwoordt schrijver neen. De weg van de desa naar de bestemmingsplaatsen op Sumatra loopt over verschillende étapes die de geworven werkkrachten moeten passeeren en waar strenge landsdienaren de wacht houden; en zijn de koelies eenmaal op de onderneming aangekomen, dan waakt de arbeids-inspectie over hun belangen.

De residentsbenoemingen.

De onlangs afgekomen benoemingen tot resident van Amboina, Menado en Djambi van de assistent-resident H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Ph. J. van Marle en Th. A. L. Heijting besprekende, zegt De Javabode:

Sedert de indiensttreding van eerstgenoemde zijn ongeveer 29, sinds die van de laatstgenoemde twee ambtenaren circa 26 jaren verstreken. Van deze tijdvakken heeft eerstgenoemde 23, de beide anderen 21

bij zijn
gi-archi-
gedaan
chte van
ich be-
eling en

dat Si-
waarvan
eel tegen

erzoek",
eent de
de zijn
en, ner-
Siauw.
ns doot
door ge-
land en
schende
w heeft
het be-
el meer
Indien
k twee-

en trant
bezoek
middel
te kon-
nen, her-
reuewen

Minahas-
derge-
Maar,
Frijling
n geeft

Geuns
Regee-
bezittin-
aantal
gen van

nantie,
de lais-
posi-
an dien
ge licht

og op
en naar
n doen
land-
t hun
daad-

meent
r amb-
avanen
zal de
staat-
zullen
rd wor-
venscht
n be-
kun-
als een
De em-
kunnen
es hun
er. Be-
dit —
erd —

n non-
hrijver
mings-
é tap-
seeren
en; en
aange-
hun

resident
sistent-
Ph. J.
e, zegt

e zijn
e twee
ze tijd-
ren 21

jaren doorgebracht als controleur. De heer Raedt v. Oldenbarnevelt werd in het begin van 1904 ass.-res. van Koetei en de Noordkust van Borneo, een twee-tal jaren later van de afdeling Tanah Datar en ruim een jaar geleden waarnemende resident der Padangsche Bovenlanden.

De heer Van Marle werd in Juli 1905 assistent-resident van Tebing-Tinggi, kort daarna assistent-resident voor de politie te Palembang en vertrok in Augustus 1906 met buitenlandsch verlof naar Europa vanwaar hij in October 1909 terugkeerde om tot de nog door hem bekleede betrekking van hoofd van het gewest Billiton te worden benoemd.

De heer Heijting werd in October 1905 benoemd tot ass.-res.-secr. te Padang, en een jaar later tot ass.-res. voor de politie aldaar, welke betrekking hij in Mri 1902 neerlegde. Hij ging toen met verlof naar Europa, vanwaar hij in het midden van het vorig jaar terugkeerde om tot zijne tegenwoordige functie, assistent-resident van Sintang, te worden benoemd.

De thans benoemde ambtenaren staan respectievelijk op nummer 11, 18 en 19 van de ranglijst. Of dit nu passeering voor hun hooger op de ranglijst staande collega's beteekent?

Volgens het in de laatste jaren gevolgde stelsel van keuze zou zulks niet het geval zijn. De aanwijzing van de drie juist benoemde residenten, zou enkel beteekenen, dat zij, door hun persoonlijke eigenschappen of de door hen gepresteerde diensten der Regeering, in het bijzonder geschikt schenen, om juist de opengevallen plaatsen te bezetten. Wat hoegenaamd niet zou medebrengen, dat de anderen bij het openkomen van andere residentsplaatsen niet geschikt zouden worden gerekend.

Zijn wij echter goed ingelicht dan heeft de Regeering nagenoeg geheel gebroken met het stelsel van keuze. De omstandigheid, dat de nieuw benoemde residenten, zij mogen dan ook nog zulke goede ambtenaren zijn, zich nooit op bijzondere wijze hebben onderscheiden of geen bijzondere geschiktheid tot het vervullen, juist van die residentsplaatsen, waartoe zij benoemd zijn, hebben getoond, zou dit slechts kunnen bevestigen. Immers, de absolute ongeschiktheid van de overigen van het residentsambt zou hier mede zijn aangegeven.

Het voorbijgaan van zestien hoog op de ranglijst staande ambtenaren zou dus wel degelijk de beteekenis van een passeering moeten dragen en de kansen op bevordering, voor dezen gering zijn te achten.

Is dit werkelijk zoo, dan mag de aandacht nog wel eens ter dege gevestigd worden op de wanverhoudingen, welke bij het bestuurskorps der buitenbezittingen bestaan.

Van de thans benoemde hoofden van gewestelijk bestuur heeft de een slechts zeer kort, de andere feitelijk niet langer dan twee jaren als assistent-resident gediend, na een eindeloze periode als controleur te hebben geloopt. Ook zij, wien thans de benoeming is voorbijgegaan, hebben zulk een eindeloze controleursperiode medegemaakt. En nu is het eenige decennia dienen in den lageren bestuursrang van controleur — ofschoon, deze betrekking op de Buitenbezittingen meer zelfstandigheid medebrengt dan op Java — er wel op berekend de energie van tal van ambtenaren te doen verslappen en ze in den tijd, dat zij nog vol ambitie zijn, de gelegenheid te onthouden om te toonen, wat ze kunnen presteeren, zoodat hun aldus de bevordering tot den hooger rang voorbijgaat, waarop zij bij principiële betrachting van het ancieniteitsstelsel, naar billijkheid aanspraak zouden mogen maken, indien zij steeds naar behooren hun plicht hebben gedaan en hun geen ernstige tekortkomingen ten laste kunnen worden gelegd.

Wij protesteren hier niet tegen het verlaten van het stelsel der benoemingen bij keuze, het welk gelijk wij vroeger uitvoerig hebben uiteengezet, als stelsel slechts reden van bestaan kan hebben in buitengewone tijden; evenmin protesteren wij tegen de benoemingen zelve, welke wij gaarne willen aannemen, dat met het oog op de belangen van den dienst, de juiste waren. Maar wel protesteren wij tegen de toestanden, welke nog steeds bij het bestuurskorps der Buitenbezittingen blijven voortduren en die passeeringen op groote schaal gelijk men thans heeft zien gebeuren, mogelijk — neen noodzakelijk schijnen te maken.

Boschexploitatie in de Buitenbezittingen.

Nadat door den houtvester H. J. Kerbert in de loop van het jaar 1908 eene studiereis naar de Philippijnen was gemaakt, werd door dien ambtenaar in een uitvoerig artikel, opgenomen in de Indische Gids van Juni 1909, op grond ook van de aldaar opgedane ervaring betreffende dr door de Amerikanen gevolgde wijze van machinale uitsleep van hout uit de bosschen, aangedrongen op de ex-

Electro-Techn. Installatie Bureau CH. RIESZ & CO. INGENIEURS VAN LENNEPKADE 182 AMSTERDAM

ADVIEZEN EN BEGROOTINGEN GRATIS DOOR GEHEEL NEDERLAND

BINNEN ENKELE WEKEN OPENING VAN ONS FILIAAL TE 'S GRAVENHAGE

N.V. BERLITZ-SCHOOL Mij.

welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.

TALen: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH,
ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.

door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen,
die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op
het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.

ploratie en exploitatie van de wildhoutbosschen op de Buitenbezittingen. Thans is, zooals bekend, het beheer van die bosschen opgedragen aan de bestuursambtenaren. Voorloopige onderzoekingen van deskundige zijde naar den staat van het boschwezen zijn eenige jaren geleden ingesteld door den sedert overleden inspecteur J. C. van Schravendijk, die uitgebreide reizen maakte in Palembang, Djambi en Bengkalis en wiens oordeel over de rendabele exploitatie der bosschen aldaar niet bijzonder gunstig was. Veel betere verwachtingen heeft men van de exploitatie der djatihosschen op Moena en Boeton (Zuid-Celebes). Alleen op eerstgenoemd eiland wordt een aaneengesloten complex van ongeveer 40.000 H. A. djatihout aangetroffen. Zooals reeds eerder in de Javabode werd vermeld, is de houtvester H. J. L. Beek met eenig ondergeschikt personeel eenige maanden geleden daarheen gedirigeerd, om voor de voorbereiding van de exploitatie dier houtrijke bosschen waartoe van particuliere zijde, reeds het verzoek is gedaan, het noodige te verrichten. Intusschen dringt de noodzakelijkheid steeds meer om ook elders de hand aan den ploeg te slaan wegens de steeds toenemende boschvernietiging. Vooral in Sumatra's Westkust moet de toestand te dien aanzien uiterst ongunstig zijn, zoodat naar bovengenoemd blad verneemt, de inspecteur bij het boschwezen voor de Buitenbezittingen binnenkort een plaatselijk onderzoek zal instellen naar de maatregelen, welke genomen zullen worden om in dien staat van zaken verbetering te brengen. Inmiddels is door den directeur van Landbouw aan eenige hoofden van gewestelijk brstuur een eenigszins uitvoerige vragenlijst gezonden, betreffende de gesteldheid van de bosschen in hun gewest als anderzins ten einde al dadelijk een beter inzicht te krijgen in de tegenwoordige toestanden.

Luchtvaart.

Ook op Java wordt deze sport beoefend. De Soerabajasche bladen geven uitvoerige beschrijvingen van de eerste luchtreis der „Batavia" te Soerabaja. Het eerste deel der reis, tot aan de tusschenlanding, ging heel voorspoedige het tweede deel was echter avontuurlijker. De „Batavia" heeft toen, voor het eerst, in gevaar verkeert. Wij ontleenen de volgende bijzonderheden aan de N. Soer. Ct., welke verkregen zijn van den commandant den heer Rambaldo:

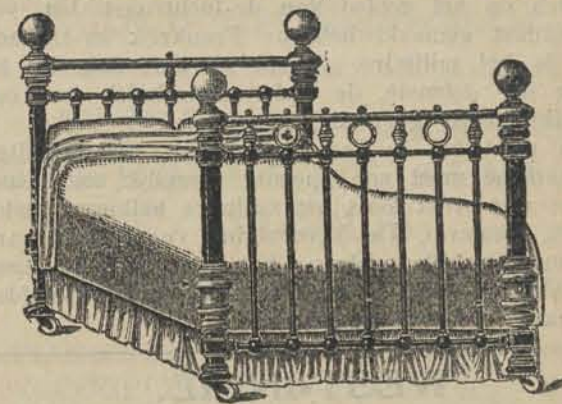
Tengevolge van een naderend onweer moesten n.l. de beide „vliegers" dicht bij een djatibosch neerdalen, geraakten met het vaartuig tusschen de boomen en konden zich met moeite redden; gelukkig kwam hulp opdagen en liep alles goed af.

Ongetwijfeld heeft deze tocht bewezen, dat het varen per ballon in de Oostmoeson te Soerabaja en omstreken meerdere gelegenheid biedt tot het maken

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT — OVER DE PRINSESTRAAT.

TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —
van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

Holland-China-Theehandel DEN HAAG.

Kon. Emmakade 2, Tel. 3472

VRAAGT ONZE:

PRIJZEN ONOVERTROFFEN KWALITEIT

DEGELIJKE CARTON VERPAKKING per Pond

No. 1	.....	f 0.80
" 2	.....	- 1.00
" 3	.....	- 1.25
" 4	.....	- 1.50

Bij 5 ponden tegelijk.

Franko plaats en postkantoren Nederland.

INBOEDEL

geheel of gedeeltelijk ter overname aangeboden.

Adres: VALKENBOSCHLAAN 13.

ring te worden gevraagd. Naar onze bescheiden meening evenwel kan het Haar niet anders dan welgevallig zijn, indien Hare voornaamste dienaren onder de Inlandsche bevolking zich met elkander verenigen om Haar hunne wenschen en nooden te kennen te geven. Zelfs vleien wij ons met de hoop, dat blijkt de vereeniging aan haar doel te beantwoorden, het Gouvernement er eenmaal toe zal overgaan hare opinie te vragen omtrent vele aangelegenheden den Inlander rakende.

Zijn de fondsen der vereeniging toereikend, dan kan zij ook andere doeleinden nastreven, o.a.:

c. Het bevorderen van de uitgave van doelmatige werken ten nutte van den Javaan (waaronder ook te verstaan Soendaneezen en Madoereezen);

d. Het bevorderen van de studie onder de Javanen, bijv. door de stichting van een studiefonds;

e. Het oprichten en instandhouden van instellingen ten behoeve der Inlandsche bevolking;

f. Het uitgeven van een verslag der bijeenkomsten ter verspreiding onder de Inlandsche ambtenaren op Java en Madoera, van welk verslag zoo mogelijk een Nederlandsche vertaling of een in het Nederlandsch opgesteld extract wordt aangeboden aan de leden der Regeering, zoowel hier als in Nederland.

II. Algemeene inrichting.

De vereeniging bestaat uit gewone leden, buitengewone leden, eereleden, en leden van verdienste.

Gewone leden kunnen slechts zijn Regenten op Java en Madoera. Zij worden zonder ballotage aangenomen en betalen eene contributie van tien gulden 's maands, doch kunnen voor zichzelf en voor een bediende op kosten der vereeniging declareeren voor de reis naar, het verblijf op, en de reis terug van de plaats der bijeenkomst.

Toelichting:

Deze laatste bepaling dient om als het ware de afstanden te elimineeren, zoodat niemand door den grooten afstand van zijn woonplaats tot de plaats eener bijeenkomst weerhouden wordt om te komen. De bedoeling is later voor deze leden en hun bediende vrij reizen op de staatsspoor en tramwegen van de Regeering te verzoeken. Of de contributie zal worden verminderd als dit verzoek wordt ingewilligd, dient nader te worden beslist. Voorloopig schijnt het beter te veel dan te weinig contributie te betalen.

Buitengewone leden kunnen zijn alle Inlandsche ingezetenen van Nederlandsch Indië, dus zoowel Regenten als niet-Regenten, die als zoodanig worden aangenomen door het bestuur; zij betalen eene contributie van f 2.50 's maands en hebben op de bijeenkomsten een raadgevende stem. Hun reis- en verblijfkosten worden hun niet vergoed.

Eereleden en leden van verdienste worden benoemd door de algemeene vergadering der leden en betalen geene contributie.

Donatiën, mits niet minder bedragende dan f 100 in eens, of f 24 's jaars, kunnen worden aangenomen, doch mogen niet worden aangewend in het persoonlijk belang der leden.

Algerijsche en Tunisische geloofsgenooten. Gastvrij zijn zij in de hoogste mate, ondanks hun armoede; en groot is hun zucht naar onderwijs en ontwikkeling, waarvan ik bij mijn bezoek der scholen van de Synagoge en der Alliance Israélite de meest treffende bewijzen zag. Van handel en velerlei ambachten levende, is het niet de ijver die hun ontbreekt, wel de middelen om een zelfs sober bestaan te veroveren. Hun armoede is groot, hun lichamelijke ellende spot met alle beschrijving.

De voeding dezer verschillende Oostersche rassen loopt niet ver uit elkander, is voor allen zoo frugaal mogelijk, terwijl de neger eenvoudig alles verslindt wat hem onder de tanden komt, wat meest al niet veel zaaks is.

Zeer sober van aard, geven de Arabieren voor hun voeding slechts weinig uit; hun eten is zoo eenvoudig mogelijk. Wegens de algemeen heerschende armoede in Tripoli, zijn de levensmiddelen er trouwens uiterst goedkoop. Dadels, vijgen, maïs, brood in olie gedoopt en kouskoussou vormen met een weinig water en melk hun dagelijksche voeding. Zij zijn dus overwegend vegetarisch; eieren behoren er tot de genotmiddelen; wanneer vleesch wordt genuttigd, is het schapenvleesch van de meest taaië soort.

Bij gebrek aan boter wordt alles met schapenvet gebraden, want de schapen, overigens klein van stuk, zijn in het bezit van een breeden, kwabbigen staart, soms tien K.G. wegende, die in rijken voorraad geel vet bevat. Het vet wordt daaruit gesmolten, wat een walgelijke lucht verspreidt die iemand bij het binnentreden eener woning den adem beneemt; in kruiken bewaart, blijft het vloeibaar. Be-

III. Algemeene vergadering.

Zoo mogelijk, ook in verband met de aanwezige geldmiddelen, wordt eens in het jaar eene algemeene vergadering der leden belegd.

Telkens wordt door de Algemeene vergadering de plaats bepaald waar de volgende zal worden gehouden.

Toelichting:

Uit den aard der zaak zal voor deze bepaling in de meeste gevallen rekening moeten worden gehouden met de gemakkelijheid waarmede de plaats door de meeste leden is daarvoor als het ware aangewezen op de door de vereenigingskas te betalen reis- en verblijfkosten, het centrum der woonplaatsen van de meeste leden is daarvoor als het ware aangewezen. Belangrijke overwegingen kunnen er echter toe leiden andere plaatsen van bijeenkomst aan te wijzen, bijv. Buitenzorg of Batavia.

Tenzij anders wordt besloten, hebben stemmingen over zaken mondeling en over personen schriftelijk plaats.

Op de vergadering mag slechts gebruik worden gemaakt van het Nederlandsch en het Maleisch.

Het bestuur wordt bij volstrekte meerderheid van stemmen gekozen door de leden en bestaat uit vijf leden, die na afloop van elke jaarlijksche bijeenkomst aftreden, doch dadelijk herkiesbaar zijn.

Het benoemt uit zijn midden een President-Secretaris, een Vice-President en een Thesaurier.

Den President-Secretaris wordt een bezoldigd particulier secretaris toegevoegd, die over een fonds voor schrijfbehoeften en andere noodzakelijke uitgaven mag beschikken.

Zoals boven reeds gezegd, is dit alles slechts 'n schema, dat op de eerste bijeenkomst der leden dient te worden gewijzigd en aangevuld.

Heeft reeds een genoegzaam aantal Regenten zich als lid aangemeld, dan stellen wij ons voor hun een ontwerp Statuten en Huishoudelijk Reglement ter bestudeering aan te bieden. Wij hopen, dat die aanmelding als lid algemeen zal zijn, opdat de vereeniging zoowel moreel als financieel sterk zij en de noodige waardeering van de zijde der Regeering moge genieten.

Deze circulaire wordt aangeboden aan alle Regenten op Java en Madoera, zoomede aan eenige ons bekende ontwikkelde Javanen, met beleefd verzoek bijgaand biljet na onderteekening terug te zenden aan den tweeden ondergeteekende, ook al is men niet bereid tot de vorming der vereeniging mede te werken, in welk geval ter bestender plaatse het woord „tida" moet worden ingelascht.

Beleefd verzoeken wij om spoedige terugzending van genoemd biljet, opdat wij in staat worden gesteld nog in dit jaar namens de toetredende Regenten — waarvan de namen zullen worden vermeld — een verzoek te richten tot zijne Ex. den Gouv.-Generaal van Ned-Indië om vergunning tot de oprichting der vereeniging.

Wij hopen van harte, dat vele Regenten, zoowel oudere als jongere, genegen zullen worden bevonden de op te richten vereeniging moreel en financieel te

halve dadels, worden als vruchten door hen, die ze bezitten, natuurlijk ook sinaasappelen, meloenen, granaten en vijgen genoten; ook nuttig men een soort van eetbare wormen, die in den smaak meevallen.

Geroosterd maïs speelt, in den herfst, een gewichtige rol bij de voeding der armen, anders tarwemeel met olie gebakken, dan wel (wanneer deze goedkoop blijkt) rijst. Visch, die er zeer duur is wegens de zware belasting op de visscherij, komt er niet op tafel, en daar de menschen geen vleesch kunnen koopen, is het ras er zwak en daardoor vatbaar voor allerlei ziekten en kwalen. Doch wat men ook verorbere, geen spijs zonder roode peper (filfil achmar) is denkbaar voor de inboorlingen; elk stuk vleesch zwemt letterlijk in die scherpe, roode saus, wat de oorzaak is van hardnekkige maagkwalen. De ronde, saffraangele broodjes zijn reeds vroeger besproken; behalve deze vormen de vruchten van den hier welig groeienden Johannesbroodboom (caroubier) een gewichtig voedingsmiddel voor de armere klassen.

Doch de volkspijs bij uitnemendheid, zoowel voor rijken als armen, is de kouskoussou. Kouskoussou is een gerecht van rogge-griesmeel (semoule), gekookt met ransige boter, en aangevuld (naar ieders eigen inzichten, dan wel naar den inhoud zijner beurs) met rozijnen, olijven, eieren of vleesch. Soms treedt de kouskoussou terug naar den tweeden rang, als toespits bij een schaap, dat in zijn geheel op houtskoolvuren in de open lucht geroosterd wordt. In welken vorm ook genoten, was dit gerecht — dat veel overeenkomt met de Indische rijsttafel — voor ons beiden steeds een heerlijk maal.

TELEPHOON No. 9540y.

ATELIER D'ART

PORTRAITS EN PEINTURE ET
EN SCULPTURE (BAS RELIEFS)

SPECIALITÉ EN AQUARELLES ET PASTELS
TRAVAUX D'ART FINS

FRANS W. A. TEUNISSEN

MAISON DE PREMIER ORDRE

LA HAYE

SMIDSWATER 21A

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek - - - -
Barentszstraat

TELEF. 1769.

AANLEGGEN VAN ELECTRISCHE BELLEN- EN
LICHTGELEIDINGEN.

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughterstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S, INGEBOUWDE PIANO'S ORGELS.

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. of f 50.— p. j. af.

VLEUGELS van f 8.— p.m. of f 80.— p. j. af.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

PIERRE SCHREINER

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 - DEN HAAG

-:- AMEUBLEMENTEN. -:-

Vóór den aanvang van een maaltijd moet men bij de gegoeden eerst een kopje drabbige koffie drinken, daarna de handen wasschen in een koperen kom, wat na afloop nogmaals moet geschieden. Een overtollige weelde is dat niet te noemen, want elke gast rukt met mes en vingers 'n reep vleesch los, dat hij dan snel verslindt, dan wel — als uiterste beleefdheid — zijn buurman toereikt.

Als drank, behalve koffie, water en melk, die er een hoofdrol spelen, treedt in de laatste tijden ook thee meer op den voorgrond. Wijn of bier wordt er natuurlijk nooit gedronken, wel het sap der druiven vóór nog de gisting is ingetreden. De nationale drank is echter de „legbi", uit het palmiet van de dadelboomen verkregen, wat vaak den ondergang van dien boom ten gevolge heeft, dan wel enkele jaren van onvruchtbaarheid, in ruil van 6 à 7 liter legbi per dag. Dit zoete, mousseerende sap dat veel op cocos-melk gelijkt, gist echter snel, en moet dus versch genuttigd worden; op straffe van na één etmaal niets dan een stinkend slib terug te vinden, waarin myriaden roode insecten kriegelen.

Daar ik niet in Tripolitanië, wel in Tunisië en Algerië, Bedouinententen en Arabische woningen bezocht, dient de beschrijving daarvan tot nader orde te worden uitgesteld; bovenstaande is voldoende om een oordeel te vellen over de volkeren en rassen, die heden ten dage Tripolitanië bewonen.

Doch onmisbaar daarvoor is tevens eenig inzicht in de weinig bekende geschiedenis van dit land, welks gansche historie slechts een lang relaas is van leed en strijd.

den. — Een Sumatra theekultuur? Deze vraag wordt door den heer H. van Warmelo in de Preanger-bode behandeld. Verschillende bewijsgronden voert hij aan om aan te toonen, dat de bodem van Sumatra's Westkust voor theekultuur absoluut onbruikbaar is. Maar er komt nog een ander bezwaar: het arbeidersvraagstuk. Als werkvolk had schr. daar Maleiers en Niassers. Beide zijn van een nog goed ras, als mensch van een beter gehalte dan de Soendanees, voor zoover hij dien kent. 't Zijn flinke werkers als er wat te verdienen valt, vooral de Niassers kunnen stoer doorwerken. Ze zijn zeer volgzzaam als men ze weet aan te pakken. Vooral op Sumatra's Westkust kan de kennis van taal en adat den planter van bijzonder groot nut zijn. De loonen waren bij schr. 30 cent daags; met 40 cent per dag heeft de Maleier een prachtig bestaan. Het gewest is schaars bevolkt; z. i. mag er op niet meer dan een tien duizend werkbare mannen voor de kulture gerekend worden. Ook Niassers zijn niet meer zoo gemakkelijk te krijgen. Schrijver is een van de weinigen geweest, die ook met Maleische vrouwen heeft gewerkt. De illusie, dat ook de Maleische vrouw, evenals de Soendaneesche, in de tuinen zal komen werken, moet men laten varen; het matriarchaat is een belemmering tegen uitloop van de vrouw. Een ander bezwaar is, dat de Maleier op passardag (eens in de week) vrij wil zijn; er wordt op zoo'n dag op de onderneming dus niet gewerkt. Om dit er uit te krijgen zal, gegeven het conservatisme van den Minangkabauer, nog heel wat strijd gevoerd moeten worden.

Het spijt schrijver, zoo'n slecht getuigenis te moeten afleggen omtrent het land van den Minangkabau-Maleier. De heer Van Warmelo heeft dertien jaren lang te midden van dat volk geleefd en het is hem sympathiek geworden. Maar toch, ook zonder de invasie van het Europeesche kapitaal en de Europeesch energie zal de Maleier het goed hebben, nu de koffiecultuur vrij is gelaten. De oude toestand zal wederkeren: koffie zal aangeplant worden om de woningen, evenals de kapok, de klapper, de kassia enz., en als de woeker bestreden wordt, zal het niet lang meer duren of de vroegere twelstand zal wederkeren.

Islam en Christendom.

De Zendings-studie-raad heeft uitgegeven 'n boekwerk, getiteld: Islam en Christendom. Naar het Engelsch van W. H. T. Gairdner, zendeling te Caïro. Met toestemming van den schrijver voor Nederland bewerkt door Jacqueline C. Rutgers.

De vertaalster, die in den dienst der medische zending aan het Petronella-hospitaal te Djokja zelf onder de Mohammedanen gearbeid heeft, zorgde er voor, dat wat aan het oorspronkelijke Engelsche werk ontbrak voor Nederlandsche lezers, op uitnemende wijze werd aangevuld, zoodat meer in het bijzonder in haar vertaling de aandacht valt op den Islam in onze koloniën en het zendingswerk aldaar. Bovendien kon zij een dankbaar gebruik maken van het zoo gunstig beoordeelde, kort geleden verschenen boek van zendeling G. K. Simon: Christentum und Islam, im Kampf um die Eroberung der animistischen Heidenwelt.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenek.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1. Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padan-ger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli

Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder: Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 20 Juli 1910;
De Sumatrapost, idem;
Het Bat. Nieuwsblad, idem;
De Locomotief t/m 19 idem;
Het Soer. Handelsblad, idem;
De Sumatrabode t/m 17 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad no. 28;
De Ind. Mercuur no. 33;
De Banier no. 28;
Publicaties v/h. Ned.-Ind. Landb. Synd. no. 17;
Jaarverslag Kamer van Koophandel te Makassar '09
Cultuurgids nos. 2 t/m 11;
Archief voor Suiker-Industrie in Nederlandsch-Indië. Bijblad no. 27;
Handelsberichten v/h. Dept. v. Landb. no. 178;
Tjakaja Sumatra t/m 17 Juli;
Weekblad voor Indië no. 12.

De Ambonsche historie van C. C. Rumphius. 7e volgrees. 10e deel;

Bijdrage tot de kennis van Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned-Indië;

Boedi-Oetomo. Orgaan Boeat perkoempoelan Boedi-Oetomo Kelvear pada 1 dan 15-tiap-tiap Boelan; Onderzoek naar de mindere welvaart der Inlandsche bevolking op Java en Madoera;

Vle Levering van benodigdheden van het Leger en de Zeemacht, bewerkt door den majoor-intendant J. B. Plas;

Verslag over het jaar 1909 en het tijdvak 1907/'09 der Nationale Verzekering-Bank te Rotterdam, met compleet stel tarieven enz.;

Belang en recht, no. VIII. Rapport van de staatscommissie van de Reorganisatie van het Onderwijs. IIIe der Koloniaal Staatkundige Vlugschriften door M. van Geuns; (De nooden van Semarang en en de werking der decentralisatie.)

INGEZONDEN.

Varété „FLORA”, Wagenstraat.

Bij bovengenoemd theater is het nieuwe seizoen j.l. Dinsdagavond 16 Augustus met een élite-programma geopend. De ruim twee maanden zomer-vacantie heeft de directie zich ten nutte gemaakt, door het gebouw van binnen geheel te doen restaureren, en men kan zeggen, dat dit met zeer veel zorg en smaak heeft plaats gehad. De zaal is dan ook bepaald schitterend te noemen, zoowel wat het decoratief schilderwerk betreft, als de verlichting.

Wat het openings programma betreft, we hoorden daarvan niets dan lof, er is voor ieders gading.

De helden-tenor Somoigé alleen is reeds een bezoek aan genoemd theater waard; zelden hoorden wij zoo'n kolosaal tenorgeluid.

Kolonel Gaiton Bordererry moet men zien schieten om te kunnen gelooven wat de affiches vermelden.

John Weil, humoristische goochelaar, deed de zaal daveren door zijn komische goocheltoeren.

Miss Ruby Dahl met haar marionetten was buitengewoon geheimzinnig.

The 3 Alex waren een keur van gymnasten, evenals Barbes Diabolo-Comp. een keur

van wiel- en motorwielrijders waren, beiden gaven prachtig werk te aanschouwen.

De exentrieke scène „Pas geverfd” door Margit en Lener deed de lachspieren van het overtalrijke publiek danig in beweging komen, terwijl The Gordon Girls fraaie dansen en mooie zang ten beste gaven.

De Bioscoop gaf ons de kranige aviateur Van Maasdijk te Heerenveen te aanschouwen.

Het orkest onder den kapelmeester Blokland, was, als vroeger, uitstekend.

Wij twifelen niet of een talrijk publiek zal dezer dagen Flora gaan bezoeken en zeer voldaan huiswaarts keeren.

R.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche Courant van 15 Juli 1910. No. 56.

Benoemingen, enz.

Civil Departement.

Verleend een jaar verlof aan den commies J. W. Dammerboer; den raadsheer Mr. J. van Davelaar; en de onderwijzeres Mej. G. Cramer.

Ontslagen: op verzoek eervol de inspecteur Inl. onderwijs D. Grivel; de ploegbaas bij de S.S. op Java E. D. Müller.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Directeur van Gouvernementsbedrijven G. M. G. Douwes Dekker en B. van Vianen; van den inspecteur van den pandhuisdienst G. Borkhemer.

Benoemd tot 2en commies bij het Dep. van Gouv. bedrijven W. L. Chün en Mej. C. A. W. Elenbaas; tot insp.-Inl. onderw. C. Lekkerkerker, tot griffier van den Raad van Justitie te Padang Mr. J. B. J. F. Godding; tot 1en subs.-griffier te Batavia Mr. J. B. Reinders; tot buitengewoon-voorzitter van den landraad te Djember Mr. R. J. M. Verheijen, te Probolinggo Mr. G. G. van Kleef; tot onderwijzer 1e kl. D. Veer; tot controleur B.B., de adsp.-control. C. F. de Ruijter de Wildt en P. Westra, en de waarn.-adm. op Banka S. Chavannes; tot adjunct-inspecteur bij den post- en tel.dienst D. A. v. Ringelstein, G. A. van Velthuisen en H. C. de Wit, tot tijdelijk commies te Babel Ch. F. Blondeel Timmerman.

Ontslagen: op verzoek eervol de wedana van Tenger Raden Tjokrokoesoemo.

Geplaatst: in de residentie Rembang de controleur J. H. Johan.

Benoemd: tot onderwijzeres 2e kl. W. Krijnen en geplaatst te Semarang.

Geplaatst: te Sidoardjo de onderwijzer P. M. H. Dohmen, te Sibolga E. Th. Harkink, te Tandjong Pandan Mej. M. C. Hess.

Overgeplaatst: naar Tjandjoer de onderwijzer F. Roorda.

Benoemd: tot algemeen ontvanger 2e kl. te Banjoemas J. J. Zerb.

Militair Departement.

Verleend: zes maanden verlof naar Europa aan den kap. der inf. J. F. den Ouden.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinist bij den Atjehtram E. F. T. Bish.

Teruggevoerd: van voor memorie bij het leger, de kap. der genie Th. van Erp, wordende hij tevens bevorderd tot majoor.

Overgeplaatst: Bij den dienst der Atjehstoomtram te Langsa de 1e luit. der genie W. N. A. van Es.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem IV”. Gezagvoerder P. Koningstein. Van Amsterdam naar West-Indië op den 5en Augustus.

Dr. J. E. Wesenhagen; C. A. Zeppenfeldt en echtgen. q Mevr. J. M. Wesenhagen-Römerscheld; A. J. E. Salomons; J. Ansingh; H. J. Simons; 237 Javaansche Emigranten.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem V”; gezagvoerder J. Aarents. Van West-Indië n. Amsterdam.

J. Boschman; G. P. Onvlie; J. Jonker; L. M. de Wever en C. L. de Potter.

= = Smakelijk Brood! = =

Electrische Bakkerij CARELS

PIET HEINSTRAT 66 - TELEPHOON 6286 - NOORDEINDE 21

VACANT